

УДК 342.922.714

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-3-11>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦІЄЮ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Булачек Володимир Романович,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3067-7955>

Крук Андрій Ярославович,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7852-7411>

***Анотація.** У статті в контексті чинного законодавства проведено дослідження адміністративно-правових засобів забезпечення законності застосування Національною поліцією заходів адміністративного примусу під час виконання службових обов'язків. Зазначено, що законодавство, яке регламентує повноваження поліції щодо застосування адміністративного примусу, містить прогалини, конкуруючі суперечливі норми, складні положення. Це пояснюється тим, що в теорії адміністративного примусу немає ясності в питаннях про зміст і структуру норм, що закріплюють конкретні способи примусового впливу, про підстави та порядок реалізації, про перелік і зміст адміністративно-правових засобів забезпечення законності застосування поліцейськими заходів адміністративного примусу. Вказано на те, що заходи адміністративного примусу – це передбачені адміністративним чи адміністративно-процесуальним законодавством способи примусового впливу, що реалізуються уповноваженими посадовими особами поліції, у встановлених законом випадках і порядку, як реакція на адміністративне та кримінальне правопорушення або іншу правову аномалію. Спосіб примусового впливу – це передбачена законом правоохоронна дія у вигляді силового й іншого впливу морального, матеріального чи організаційного характеру, що спричиняє обмеження прав особи, завдання матеріальної та фізичної шкоди. Примусовий захід вважається застосованим, якщо вчинене передбачено диспозицією правової норми правоохоронної дії. Під законністю застосування поліцією заходів адміністративного примусу доцільно розуміти відповідність фактичних дій уповноважених поліцейських положенням адміністративного або адміністративно-процесуального законодавства, що встановлює підстави, мету, порядок і умови реалізації способу примусового впливу, характеризує зміст конкретного заходу примусу, процедурно-процесуальні строки та вимоги до документування.*

***Ключові слова:** адміністративне право, гарантії, доцільність, поліцейський, правопорядок, спосіб забезпечення.*

Bulachek Volodymyr, Kruk Andrii. ADMINISTRATIVE AND LEGAL MEANS OF ENSURING THE LEGALITY OF THE APPLICATION OF ADMINISTRATIVE COERCION MEASURES BY THE POLICE

***Abstract.** In the article, in the context of current legislation, a study of administrative and legal means of ensuring the legality of the use of administrative coercion measures by the National Police during the performance of official duties carried out. It noted that the legislation regulating the powers of the police regarding the use of administrative coercion contains gaps, competing conflicting norms, and complex provisions. This explained by the fact that in the theory of administrative coercion there is no clarity in the content and structure of norms that establish specific methods of coercive influence, the grounds and procedure for implementation, the list and content of administrative and legal means of ensuring the legality of the use of administrative coercion measures by the police. It indicated that measures of administrative coercion are methods of coercive influence provided by administrative or administrative-procedural legislation, which implemented by authorized officials in cases and*

procedures established by law as a reaction to an administrative offense, crime, or other legal anomaly. The method of coercive influence is a law-enforcement action prescribed by law in the form of force and other influence of a moral, material or organizational nature, which leads to the restriction of individual rights, causing material and physical damage. A coercive measure considered to have been applied if the law enforcement action provided for by the disposition of the legal norm. The legality of the use of administrative coercive measures by the police should be understood as the compliance of the actual actions of authorized police officers with the provisions of administrative or administrative-procedural legislation, which establishes the grounds, purpose, procedure and conditions for implementing the method of coercive influence, which characterizes the content of a specific coercive measure, procedural and procedural terms and requirements for documentation

Key words: *administrative law, guarantees, expediency, police, law and order, method of provision.*

Вступ. Однією з важливих проблем, пов'язаних з адаптацією національного законодавства до стандартів Європейського Союзу, є реальне забезпечення прав і свобод людини, зокрема і шляхом захисту особи від протиправних посягань. Істотну роль у цьому відіграє Національна поліція, яка відрізняється від інших суб'єктів державної влади тим, що має значний обсяг прав застосовувати заходи адміністративного примусу. Ефективність застосування поліцією заходів адміністративного примусу визначається показниками, ключовим із яких є законність застосування.

Сутність, роль, межі та мету застосування адміністративного примусу визначали: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, М.Г. Вербенський, М.В. Ковалів, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.А. Ліпкан, Р.С. Мельник, О.І. Миколенко, О.І. Остапенко, С.Г. Стеценко, І.М. Шопіна, Ю.С. Шемшученко й інші вчені. Питання забезпечення законності застосування поліцією заходів примусу необхідно розглянути на основі аналізу оновленого законодавства в контексті європейської інтеграції.

Мета статті – дослідження адміністративно-правових засобів забезпечення законності застосування поліцією заходів адміністративного примусу.

Матеріали та методи. Сукупність застосовуваних прийомів пізнання ґрунтується на використанні теорії діалектики пізнання як фундаментального методу наукового аналізу соціально-правової дійсності. Для досягнення конкретних результатів у процесі дослідження застосовувалися: загальнонаукові методи (аналіз і синтез; системний); приватні методи

суспільних наук (соціологічний); спеціальні методи юридичних досліджень (порівняльно-правовий, формально-логічний).

Результати. Адміністративно-правові засоби забезпечення законності застосування поліцією заходів адміністративного примусу є галузевим різновидом правових засобів, що застосовуються у сфері державного управління. Механізм адміністративно-правового регулювання забезпечення законності в діяльності поліції являє собою систему правових засобів, які здійснюють правове регулювання суспільних відносин, що дозволяє досягти необхідного результату – забезпечити законність у діяльності поліції. Перелік правових засобів зумовлений специфікою функціонального призначення для забезпечення та гарантування законності.

У системі гарантій виділяють дві групи: загальні (економічні, політичні, соціальні, організаційні) та спеціальні правові засоби забезпечення законності. Під юридичними гарантіями законності в теорії правоохоронної діяльності розуміють систему правових засобів, що сприяють і забезпечують дотримання, використання та застосування законів учасниками правовідносин [1, с. 240].

Основу правових засобів забезпечення законності становлять спеціальні (правові) гарантії законності, які розглядаються як базові правові елементи забезпечення законності. Правові гарантії як вид спеціальних гарантій включають заходи: удосконалення законодавства; виявлення правопорушень законності; захисту; відповідальності; нагляду та контролю за станом законності, правопорядку; профілактики порушень законності та правопорядку. Переліченими спеціальними

гарантіями галузеві правові засоби забезпечення законності не вичерпуються.

До адміністративно-правових засобів забезпечення законності діяльності поліції А.О. Собакарь і В.О. Михайлов відносять такі: підвищення рівня професійної підготовки поліцейських, професійних знань, умінь, навичок і компетенції, необхідних для виконання службових обов'язків, зокрема й в умовах, пов'язаних із застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї; закріплені адміністративним законодавством вимоги законності до суб'єкта контролю та заходи профілактики відхилень від вимог законності; заходи реагування на виявлені порушення чинного законодавства, учинені суб'єктом контролю [2, с. 18].

Правова ідентифікація аналізованих адміністративно-правових засобів визначається тим колом суспільних відносин, законність яких забезпечується за їхньою допомогою, ідеться про застосування заходів адміністративного примусу.

Якщо говорити з позиції правових засобів забезпечення законності, то державний примус і його вид – адміністративний примус входять до числа правових засобів забезпечення законності. Вирішальним у правових засобах забезпечення законності є державний примус, що здійснюється на основі норм права в необхідних процесуальних формах, безпосередньо пов'язаний із такими адміністративно-правовими засобами, як контроль і нагляд, які виступають засобами превентивної діяльності.

Якщо правове регулювання у функціональному значенні – це орієнтир для суб'єктів права на нормативні приписи в межах правовідносин, а діяльність щодо здійснення регулятивної функції має епізодичний корекційний характер, то на підставі цього підходу можна говорити про чинники, що визначають виникнення превентивного регулювання [3, с. 42].

Р.Л. Сопільник зазначає, що контрольно-наглядова діяльність передбачає встановлення фактів відхилень від вимог норм законів і норм підзаконних нормативно-правових актів і закріплення правових засобів реа-

гування на виявлені відхилення щодо усунення [4, с. 180].

З погляду способів забезпечення законності в державному управлінні (контроль, нагляд і оскарження) до системи гарантій законності відносить контроль і примус, розглядаючи їх як спеціальні юридичні, організаційно-правові засоби забезпечення режиму законності. Примус є закономірним продовженням контролю, реакцією на виявлені відхилення від правил.

Специфіка досліджуваних правових засобів у тому, що йдеться про забезпечення з допомогою законності дій суб'єкта державного управління. Це є реакцією на порушення закону, виявлене під час реалізації інших засобів забезпечення законності, які забезпечують законність дій об'єкта управління – фізичних і юридичних осіб. У теорії права проводять розмежування між забезпеченням і охороною (захистом) законності та правопорядку.

Забезпечення законності та правопорядку пов'язане з гарантуванням позитивної реалізації юридичних норм, із профілактикою можливих правопорушень, а охорона (захист) законності, правопорядку – з порушеннями останніх, відновленням законності та правопорядку. З погляду цього підходу поліцейські є суб'єктами контролю як способу забезпечення законності. Виявляючи під час контролю та нагляду порушення законності, поліцейські стають суб'єктами, які застосовують адміністративний примус, що виступає як гарантія, спосіб охорони (захисту) та відновлення законності, правопорядку. За допомогою правових засобів забезпечується законність застосування поліцейськими заходів адміністративного примусу.

Під забезпеченням законності доцільно розуміти гарантування правовими засобами відповідності дій поліцейських положенням законодавства, яке встановлює правила здійснення конкретного виду діяльності. Міра примусу застосовується як реакція у відповідь на протиправні суспільно небезпечні дії, призводить до завдання шкоди правопорушнику, має бути обґрунтована та пропорційна протиправному діянню та силі протидії.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський під час застосування фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї діє з урахуванням обстановки, що склалася, характеру та ступеня небезпеки дій осіб, щодо яких застосовуються фізична сила, спеціальні засоби або вогнепальна зброя, характеру та сили їхнього опору [5].

Необхідність урахування зазначених обставин свідчить про те, що дії мають бути не тільки законними, а й пропорційними. Сукупність даних вимог щодо застосування поліцейським заходів адміністративного примусу характеризує термін «правомірність».

У науковій літературі як ще один важливий елемент правомірності виділяють доцільність. Доцільність у застосуванні права – це вибір оптимального шляху реалізації правової норми в конкретній ситуації [6, с. 18].

У разі застосування примусового заходу, якщо поліцейський реалізує спосіб примусового впливу, що характеризує його зміст, без урахування закріплених у законі умов і наслідків, які можуть настати, застосування примусового заходу може бути визнано неправомірним, незважаючи на те, що всі інші вимоги будуть дотримані.

У зв'язку із цим адміністративно-правові засоби забезпечення законності застосування заходів адміністративного примусу мають включати правові засоби, які забезпечують правомірність реалізації владним суб'єктом способу примусового впливу, що характеризує зміст примусового заходу. Зазначена специфіка суспільних відносин є ключовою для визначення переліку адміністративно-правових засобів, що забезпечують законність застосування поліцейськими заходів адміністративного примусу.

В.І. Дерзська визначає адміністративно-правові засоби забезпечення законності та дисципліни службової діяльності в органах поліції як: передбачені нормами адміністративного права інструменти та технології правового й організаційного характеру, що дозволяють запобігти правопорушенням або виявити порушення законності та дис-

ципліни серед особового складу поліції, відновити порушені права та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, надати дисциплінарний вплив на порушників, ужити заходів із недопущення порушень законності та дисципліни [7, с. 102]. У визначенні адміністративно-правові засоби виступають як інструменти та технології правового й організаційного характеру, конкретизується цільове призначення, закріплене нормами адміністративного права.

В іншому контексті під адміністративно-правовими засобами забезпечення законності в діяльності поліції розуміють установлені матеріальними та процесуальними нормами адміністративного права спеціальні юридичні гарантії, які спрямовані на подолання перешкод, що виникають під час реалізації норм, які регламентують окремий вид діяльності поліції, запобігання відхиленням суб'єкта контролю від вимог законодавства, виявлення та припинення таких відхилень. У такому разі адміністративно-правові засоби визначають як спеціальні юридичні гарантії, необхідні для забезпечення законності діяльності поліції.

З погляду реалізації регулятивних норм, що регламентують діяльність поліції, така позиція виправдана. Якщо вести мову про застосування заходів адміністративного примусу, то порядок застосування може бути або процедурним, або процесуальним.

У процесуальному порядку застосовуються всі адміністративні покарання й окремі примусові заходи адміністративного попередження, спосіб примусового впливу яких закріплено в санкції норми права, яка встановлює міру адміністративного примусу. Правові засоби забезпечення законності застосування заходів адміністративного примусу можуть бути закріплені нормами адміністративного й адміністративно-процесуального права, наприклад процесуальними нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [8].

Гарантії законності застосування заходів впливу, які представляють частину адміністративно-процесуальних норм, забезпечують дію тих, які сприяють реалізації норм адміністративного матеріального права.

Під юридичними гарантіями законності під час застосування заходів адміністративного примусу варто розуміти закріплену в нормах права систему правових засобів, які забезпечують точне дотримання, застосування законів і підзаконних нормативно-правових актів, правильне використання прав і виконання юридичних обов'язків учасниками адміністративних правовідносин [9, с. 456].

Зважаючи на особливості предметного змісту суспільних відносин, законність яких забезпечується, під адміністративно-правовими засобами забезпечення законності застосування поліцією заходів адміністративного примусу доцільно розуміти передбачені нормами адміністративного права спеціальні юридичні гарантії, спрямовані на досягнення відповідності дій поліцейського положенням законодавства, які встановлюють підстави, цілі порядок і умови реалізації способу примусового впливу, що характеризує зміст конкретної міри адміністративного примусу, процесуальні терміни та вимоги до документування застосування.

Специфіка цільового призначення адміністративно-правових засобів, які забезпечують законність застосування поліцією заходів адміністративного примусу, визначає перелік адміністративно-правових засобів. Існують регулятивні норми, що встановлюють правову модель правомірного застосування заходів адміністративного примусу, які характеризують спосіб примусового впливу та порядок реалізації уповноваженим суб'єктом. Поряд із цими нормами є норми, що передбачають адміністративно-правові засоби, що забезпечують дотримання поліцейським указаних регулятивних норм.

Норми, що передбачають правові засоби, що забезпечують дотримання вищевказаних регулятивних норм, закріплені в нормативних актах, що встановлюють правову модель правомірного застосування відповідного заходу адміністративного примусу.

Під способами забезпечення законності та дисципліни розуміють сукупність засобів, прийомів, методів, а також відповідних норм, що забезпечують дотримання та практичну

реалізацію закону, іншого нормативно-правового акта відповідно до вимог і норм Конституції України, вимог і правил дисципліни, оформлених у порядку або таких, що мають загальний визнаний характер правових і організаційних звичаїв.

З метою захисту інтересів держави, суспільства й окремих громадян від негативних наслідків порушень закону та дисципліни В.О. Михайлов вказує на такі способи забезпечення законності та дисципліни в адміністративній діяльності поліції: контроль представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування; контроль органів виконавчої влади загальної компетенції; контроль із боку органів виконавчої влади міжгалузевої та спеціальної компетенції; внутрішньовідомчий контроль; судовий контроль; громадський контроль [10, с. 204–205].

Способи забезпечення законності під час застосування заходів впливу являють собою заснований на нормах права вид юридичної діяльності, яка здійснюється з ініціативи спеціально уповноважених органів; спрямована на виявлення порушень вимог і гарантій законності у процесі застосування заходів, недопущення виникнення порушень надалі, ужиття заходів до осіб, винних у порушеннях законності. Засобами забезпечення законності є судовий контроль, оскарження, внутрішньовідомчий контроль.

Окрім загальноприйнятих у науковій літературі способів забезпечення законності, як-от контроль, нагляд і оскарження, які орієнтовані на виявлення відхилень від вимог закону, О.М. Правоторова звертає увагу на гарантії законності, спрямовані на запобігання, відновлення порушеного права, на вплив, що застосовується до правопорушника [11, с. 282].

Адміністративно-правові засоби забезпечення законності, що прямо стосуються забезпечення законності діяльності поліції, та їх норми, що закріплюють, залежно від функціонального призначення, можуть бути об'єднані у групи: норми, що закріплюють вимоги законності до суб'єкта контролю (нагляду), та заходи профілактики відхилень

від вимог законності; норми, що встановлюють форми (способи) моніторингу за діяльністю суб'єкта контролю (нагляду) та встановлення її відповідності регулятивним нормам, що регламентують контроль-наглядову діяльність; норми, що передбачають заходи реагування на виявлені порушення чинного законодавства суб'єктом контролю (нагляду); норми, які визначають способи ініціювання відновлення порушеного права.

Закріплені переліченими нормами адміністративно-правові засоби забезпечення законності контроль-наглядової діяльності поліції можуть бути поширені на застосування суб'єктами цієї діяльності заходів адміністративного примусу, який органічно впливає в діяльність поліції. Але не можна не враховувати специфіки застосування заходів адміністративного примусу.

Це пов'язане з обмеженням прав і свобод особи, до якої застосовується адміністративний примус, реалізацією обмежень прав, додаткових обтяжень, учиненням силових дій, які спричиняють завдання моральної, матеріальної та фізичної шкоди.

Серед заходів реагування на факт застосування поліцейським адміністративного примусу, наприклад, у разі правомірного застосування вогнепальної зброї та завдання шкоди здоров'ю правопорушника, мова повинна йти не про відповідальність, а про застосування заходів соціальної та правової підтримки [12, с. 19].

З урахуванням зазначених особливостей, адміністративно-правові засоби забезпечення законності застосування поліцейським заходів адміністративного примусу залежно від цільового призначення можна об'єднати у групи: заходи профілактики відхилень від вимог законності, що включають: норми, що

закріплюють вимоги законності застосування поліцейським заходів адміністративного примусу; заходи щодо вдосконалення законодавства, що регламентує правила застосування заходів адміністративного примусу; заходи щодо формування готовності до правомірного застосування заходів адміністративного примусу; способи моніторингу застосування заходів адміністративного примусу, які включають: відомчий контроль, громадський контроль, судовий контроль; заходи реагування на факти правомірного чи протиправного застосування заходів адміністративного примусу, що включають: заходи соціальної та правової підтримки, заохочення чи відповідальності; засоби ініціювання відновлення порушеного права внаслідок протиправного застосування адміністративного примусу, що включають: адміністративну або судову скаргу та позов.

Висновки. Адміністративно-правові засоби забезпечення законності застосування адміністративного примусу повинні включати правові засоби, які забезпечують правомірність реалізації владним суб'єктом способу примусового впливу, що характеризує зміст примусового заходу.

Під адміністративно-правовими засобами забезпечення законності застосування поліцією заходів адміністративного примусу пропонуємо розуміти передбачені нормами адміністративного й адміністративно-процесуального права спеціальні юридичні гарантії, спрямовані на досягнення відповідності дій поліції положенням законодавства, що встановлює підстави, цілі, порядок і умови реалізації способу примусового впливу, що характеризує зміст конкретного заходу адміністративного примусу, процесуальні строки та вимоги до документування застосування.

Список використаних джерел:

1. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навчальний посібник / М.В. Ковалів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 323 с.

2. Собакарь А.О., Михайлов В.О. Адміністративно-правові гарантії забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції та шляхи підвищення ефективності їх реалізації. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 15–21.

3. Єсімов С.С. Превентивне регулювання: теоретичні аспекти. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 3 (9). С. 40–47.
4. Форми адміністративно-правового забезпечення законності в роботі органів місцевого самоврядування / Р.Л. Сопільник та ін. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2020. Вип. 24. С. 176–183.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
6. Борщевський І.В. Доцільність в системі принципів застосування норм права. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2020. № 23. С. 16–20.
7. Дерзська В.І. Контроль як основа забезпечення законності діяльності органів національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 101–104.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073–X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
9. Адміністративне право України (загальна частина) : навчальний посібник / О.І. Остапенко та ін. 2-е вид., доп. Львів : Сполом, 2021. 616 с.
10. Михайлов В.О. Забезпечення законності та дисципліни в діяльності патрульної поліції : дис. ... докт. філос. : 081. Дніпро, 2021. 298 с.
11. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.В. Галунько та ін. ; за ред. В.В. Галунька, О. Правоторової. 4-е вид. Херсон : Олді-Плюс, 2021. 656 с.
12. Солнцева Х.В. Адміністративно-правовий захист прав поліцейського в Україні. *Krakowskie Studia Malopolskie*. 2021. № 4 (32). С. 8–24.

References:

1. Kovaliv, M.V., Yesimov, S.S., Lozyns'kyu, Yu.R. (2018). Pravove rehulyuvannya pravookhoronnoyi diyal'nosti : navchal'nyu posibnyk [Legal regulation of law enforcement activities : training manual]. Lviv : LvDUVS [in Ukrainian].
2. Sobakar', A.O. Mykhaylov, V.O. (2022). Administratyvno-pravovi harantiyi zabezpechennya zakonnosti ta dystsypliny v diyal'nosti patrol'noyi politsiyi ta shlyakhy pidvyshchennya efektyvnosti yikh realizatsiyi [Administrative and legal guarantees of ensuring legality and discipline in the activities of the patrol police and ways of increasing the effectiveness of their implementation]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 4. 15–21 [in Ukrainian].
3. Yesimov, S.S. (2020). Preventyvne rehulyuvannya: teoretychni aspekty. [Preventive regulation: theoretical aspects]. *Sotsial'no-pravovi studiyi – Social and legal studies*. 3 (9). 40–47 [in Ukrainian].
4. Sopil'nyk, R., Yesimov, S., Kovaliv, M. (2020). Formy administratyvno-pravovoho zabezpechennya zakonnosti v roboti orhaniv mistsevoho samovryaduvannya [Forms of administrative and legal support of legality in the work of local self-government bodies]. *Naukovi zapysky L'vivs'koho universytetu biznesu i prava – Scientific notes of the Lviv University of Business and Law*. 24. 176–183 [in Ukrainian].
5. Pro Natsional'nu politsiyu : Zakon Ukrayiny vid 02.07.2015 r. № 580–VIII [On the National Police : Law of Ukraine dated July 2, 2015 № 580–VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].
6. Borshchevs'kyu, I.V. (2020). Dotsil'nist' v systemi pryntsyypiv zastosuvannya norm prava [Expediency in the system of principles of application of legal norms]. *Visnyk Pivdennoho rehional'noho tsentru Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny – Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 23. 16–20 [in Ukrainian].
7. Derzs'ka, V. (2020). Kontrol' yak osnova zabezpechennya zakonnosti diyal'nosti orhaniv natsional'noyi politsiyi Ukrayiny [Control as a basis for ensuring the legality of the activities of the national police of Ukraine]. *Pidpryyemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*. 10. 101–104 [in Ukrainian].
8. Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya : Zakon Ukrayiny vid 07.12.1984 r. № 8073–X [Code of Ukraine on Administrative Offenses : Law of Ukraine dated December 7, 1984 № 8073–X]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].
9. Ostapenko, O.I., Kovaliv, M.V., Hulak, L.S. ta in. (2021). Administratyvne pravo Ukrayiny (zahal'na chastyna) : navchal'nyu posibnyk [Administrative law of Ukraine (general part) : study guide]. Lviv : Spolom [in Ukrainian].

10. Mykhaylov, V.O. (2021). Zabezpechennya zakonnosti ta dystsypliny u diyal'nosti patrol'noyi politsiyi [Ensuring legality and discipline in the activities of the patrol police]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Dnipro : Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
11. Administratyvne pravo Ukrayiny (2021). Povnyy kurs : pidruchnyk / V. Halun'ko, P. Dikhtiyevs'kyu, O. Kuz'menko ta in. ; za red. V. Halun'ka, O. Pravotorovoyi. Vydannya chetverte [Administrative law of Ukraine. Full course : textbook] Kherson : Oldi-Plyus [in Ukrainian].
12. Solntseva, K.H. (2021). Administratyvno-pravovyy zakhyst prav politseys'koho v Ukrayini [Administrative and legal protection of the rights of a police officer in Ukraine]. *Krakowskie Studia Malopolskie*. 4 (32). 8–24 [in Ukrainian].